

Chùa Nôm - viên ngọc giữa làng quê Bắc Bộ

ISSN: 2734-9195 08:05 21/03/2025

Với tuổi đời hàng trăm năm, chùa Nôm không chỉ thu hút bởi không gian thanh tịnh mà còn gây ấn tượng mạnh với du khách bởi hệ thống tượng đất nung cổ hiếm có, cùng cây cầu đá dẫn lối vào chùa mang đậm dấu ấn thời gian

Giữa vô vàn những ngôi chùa cổ kính của đất Bắc, chùa Nôm nổi bật như một viên ngọc quý bởi nơi đây lưu giữ những giá trị văn hóa, lịch sử và kiến trúc độc đáo.

Nằm yên bình giữa làng Nôm cổ, ngôi chùa không chỉ là nơi hành hương linh thiêng mà còn là một chứng tích thời gian, minh chứng cho sự trường tồn của nghệ thuật kiến trúc Phật giáo Việt Nam.

Với tuổi đời hàng trăm năm, chùa Nôm không chỉ thu hút bởi không gian thanh tịnh mà còn gây ấn tượng mạnh với du khách bởi hệ thống tượng đất nung cổ hiếm có, cùng cây cầu đá dẫn lối vào chùa mang đậm dấu ấn thời gian.

Hãy cùng khám phá những nét đặc biệt của chùa Nôm - nơi hội tụ tinh hoa văn hóa Phật giáo Bắc Bộ.

Lối vào chùa Nôm. Ảnh sưu tầm

1. Lịch sử lâu đời và giá trị văn hóa chùa Nôm

Chùa Nôm, còn có tên chữ là Linh Thông cổ tự, tọa lạc tại làng Nôm, xã Đại Đồng, huyện Văn Lâm, tỉnh Hưng Yên. Đây là một trong những ngôi chùa cổ nổi tiếng của vùng đồng bằng Bắc Bộ, gắn liền với lịch sử phát triển của Phật giáo Việt Nam.

Theo nhiều tài liệu, chùa Nôm được xây dựng từ thời Hậu Lê, tức cách đây hàng trăm năm.

Thời Hậu Lê, triều Chính Hòa, năm Canh Thân (1680) sau khi lên ngôi, nhà vua đã cho xây dựng lại chùa này.

Tiếp theo vào các năm Nhâm Thân (1692), Giáp Tuất (1694), Đinh Sửu (1697), Mậu Dần (1698), Kỷ Mão (1699) tiếp tục tu sửa lại tiền đường, hậu cung và hành lang.

Năm Chính Hòa thứ 21 (1700) chùa được sửa lại các cột trụ, tạo thêm tượng, mở rộng sân chùa.

Năm Cảnh Thịnh nhà Tây Sơn thứ 4 (1796) chùa xây thêm gác chuông và mở rộng hai dãy hành lang.

Thời nhà Nguyễn, triều vua Thành Thái năm thứ 11 (1899) chùa Nôm lại được trùng tu thêm một lần nữa.

Qua bao biến cố, chùa được trùng tu nhiều lần, trở thành ngôi chùa khang trang.

Không chỉ là một công trình tôn giáo, chùa Nôm còn là trung tâm sinh hoạt văn hóa, tâm linh của người dân địa phương. Trải qua bao thăng trầm của lịch sử, chùa vẫn giữ vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần, là nơi để người dân gửi gắm niềm tin, cầu bình an và tìm về sự an yên trong tâm hồn. Ngôi chùa cũng lưu giữ nhiều dấu tích cổ, phản ánh rõ nét sự ảnh hưởng của Phật giáo trong đời sống văn hóa Việt Nam.

Ngoài ra, chùa Nôm còn là một phần không thể thiếu trong quần thể di tích làng Nôm – một ngôi làng cổ còn lưu giữ được nhiều giá trị văn hóa truyền thống của vùng Kinh Bắc xưa. Ngôi làng này không chỉ có chùa Nôm mà còn nổi tiếng với cây cầu đá cổ, giếng làng, đình làng và những nếp nhà cổ. Vì vậy, chùa Nôm không chỉ mang giá trị về mặt tôn giáo mà còn là một di sản văn hóa quan trọng, góp phần bảo tồn nét đẹp của làng quê Bắc Bộ. Đặc biệt, vào dịp lễ hội, chùa trở thành điểm hành hương thu hút đông đảo Phật tử và du khách thập phương, gìn giữ những phong tục truyền thống đã tồn tại qua bao thế hệ.

Chính điện tại chùa Nôm. Ảnh sưu tầm

2. Kiến trúc độc đáo

Chùa Nôm mang đậm dấu ấn kiến trúc truyền thống của chùa cổ Bắc Bộ, hòa quyện giữa không gian thiên nhiên và nghệ thuật Phật giáo đặc sắc. Tọa lạc trên một khuôn viên rộng lớn, ngôi chùa được bao bọc bởi cây cối xanh tươi, hồ

nước trong lành và cây cầu đá cổ dẫn lối vào cổng chùa, tạo nên một khung cảnh thanh tịnh, yên bình. Chùa được xây dựng trên khuôn viên rộng 15 hecta, theo lối kiến trúc “*Nội công ngoại quốc*”, với bố cục hài hòa giữa các hạng mục như Tam Quan, Chính điện, Gác chuông, nhà Tổ và hành lang tượng Phật và các vị A La Hán.

Cây cầu đá cổ bắc qua hồ nước trước cổng chùa là một điểm nhấn gây ấn tượng. Cây cầu này được làm hoàn toàn từ đá xanh nguyên khối, chạm trổ tinh xảo, minh chứng cho trình độ chế tác đá điêu luyện của các nghệ nhân xưa. Không chỉ có giá trị kiến trúc, cầu đá còn gắn liền với đời sống văn hóa của người dân làng Nôm, là biểu tượng của sự kết nối giữa con người và thế giới tâm linh.

Cổng Tam Quan của chùa gây ấn tượng với vẻ uy nghiêm, mang đậm phong cách kiến trúc truyền thống, với mái ngói cong vút, cột trụ vững chãi và những bức hoành phi chạm khắc tinh xảo. Tòa chính điện được dựng trên những hàng cột gỗ lim lớn, mái ngói mũi hài truyền thống, mang đến vẻ cổ kính và vững chãi theo thời gian. Bên trong, hệ thống tượng Phật được bài trí theo phong cách cổ xưa, tạo nên không gian tâm linh trang nghiêm.

Ngoài ra, trong khuôn viên chùa còn có Gác chuông, nơi treo quả chuông đồng cổ, mỗi lần ngân vang lại đem đến cảm giác thanh tịnh, gột rửa mọi muộn phiền. Tất cả những yếu tố này đã góp phần làm nên một chùa Nôm vừa mang vẻ đẹp cổ kính, vừa giữ gìn được hồn cốt của kiến trúc chùa Việt, trở thành điểm đến hấp dẫn cho những ai yêu mến nghệ thuật và văn hóa Phật giáo.

Tượng Phật tại chùa Nôm. Ảnh sưu tầm

3. Điểm nhấn đặc biệt - Bộ tượng đất nung cổ quý giá

Một trong những điểm đặc biệt nhất khiến chùa Nôm trở nên độc đáo và hiếm có chính là bộ tượng đất nung cổ với hơn 100 pho tượng được lưu giữ nguyên vẹn như Tam thánh, Tam thế, A Di Đà, Phật bà, Bát bộ Kim Cương, Thập bát la hán... ước tính hàng trăm năm tuổi. Đây là bộ tượng hiếm hoi còn tồn tại ở Việt Nam, khắc họa tinh hoa của nghệ thuật điêu khắc dân gian xưa, thể hiện sự tài hoa với đôi bàn tay khéo léo của các nghệ nhân thời xưa.

Các pho tượng đều ngồi, đứng trên một giá đỡ bằng đất với đủ các tư thế mập, ốm, hiền lành, dữ tợn, dân dã, thần tiên... với nhiều kích thước khác nhau, vẽ

mặt hình dáng có sức biểu cảm cao. Mỗi bức tượng đều được tạc theo phong cách hiện thực, với thần thái sinh động, giúp người chiêm bái có thể cảm nhận được sự gần gũi, thiêng liêng của từng nhân vật. Trong đó, nổi bật nhất là tượng Thập Bát La Hán, mỗi vị La Hán mang một dáng vẻ và nét mặt khác nhau, thể hiện rõ những cung bậc cảm xúc của con người như vui, buồn, trầm tư hay an nhiên,... Đây không chỉ là những tác phẩm nghệ thuật mà còn là minh chứng cho triết lý Phật giáo về nhân sinh, nghiệp quả và giác ngộ.

Đặc biệt, chùa Nôm còn lưu giữ được một tòa tượng cổ bằng đồng cực kỳ quý hiếm có tên gọi "*Cửu Long Phật dẫn*". Tòa tượng này miêu tả cuộc đời của đức Phật Thích Ca Mâu Ni. Chính giữa tòa tượng là cảnh đức Phật từ khi chào đời, xung quanh là chín ông rồng uốn lượn, trên mỗi ông rồng là một hình người nhỏ tượng trưng cho từng giai đoạn cuộc đời và tu hành của đức Phật. Ngoài ra, tại đây còn có nhiều hiện vật quý khác như tháp đồng, chuông đồng, đỉnh đồng....

Toàn cảnh chùa Nôm. Ảnh sưu tầm

4. Giá trị tâm linh và lễ hội chùa Nôm

Không chỉ mang giá trị lịch sử và kiến trúc đặc sắc, chùa Nôm còn là một trung tâm sinh hoạt tâm linh quan trọng của người dân địa phương và Phật tử thập phương. Đặc biệt, không gian thanh tịnh của chùa cùng với khung cảnh thiên nhiên yên bình giúp người hành hương có được sự thư thái, tĩnh tâm trong cuộc sống bộn bề.

Vào những dịp lễ lớn như Đại lễ Phật Đản, Vu Lan, ngày rằm, mừng một, chùa Nôm lại trở thành điểm đến tâm linh thu hút đông đảo Phật tử đến tụng kinh, làm công quả và thực hành các nghi lễ Phật giáo.

Chùa Nôm còn nổi tiếng với lễ hội làng Nôm diễn ra vào ngày 9-10 tháng Giêng Âm lịch hàng năm. Đây là dịp để người dân địa phương và du khách tham gia các nghi lễ truyền thống, tưởng nhớ công đức của các bậc tiền nhân, đồng thời hòa mình vào không khí văn hóa đặc trưng của vùng quê Bắc Bộ.

Lễ hội bao gồm nhiều nghi thức linh thiêng như rước kiệu, dâng hương, lễ cầu an, cùng với các hoạt động dân gian như hát quan họ, đấu vật, kéo co, thi nấu cơm,... Những nghi thức này không chỉ mang ý nghĩa tâm linh mà còn thể hiện sự gắn kết cộng đồng, giúp bảo tồn những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc.

Với những tư liệu trên, Chùa Nôm không chỉ là một ngôi chùa cổ kính mà còn là nơi hội tụ tinh hoa văn hóa, lịch sử và kiến trúc của vùng ngoại ô đồng bằng Bắc Bộ. Với không gian thanh tịnh, cảnh quan thơ mộng và những giá trị nghệ thuật đặc sắc như bộ tượng đất nung quý giá, cầu đá cổ, kiến trúc truyền thống, chùa Nôm là điểm đến lý tưởng cho những ai muốn tìm về sự an yên, khám phá di sản Phật giáo lâu đời.

Các hoạt động lễ hội và sinh hoạt tâm linh tại chùa không chỉ giúp con người kết nối với đạo Phật mà còn góp phần gìn giữ những nét đẹp văn hóa truyền thống.

Nếu bạn yêu thích sự bình yên, muốn trải nghiệm một không gian linh thiêng và khám phá một phần di sản văn hóa Việt Nam, chùa Nôm chắc chắn là một điểm đến không thể bỏ qua.

Hãy một lần đặt chân đến nơi đây để cảm nhận sự giao thoa giữa quá khứ và hiện tại, giữa tâm linh và đời sống, để tâm hồn được lắng đọng giữa những giá trị bất biến của thời gian.

Một số ảnh sưu tầm về chùa Nôm:

Tổng hợp: **Liên Tịnh**

Tham khảo

Kiến trúc và lịch sử chùa Nôm: **Wikipedia**